

Биљана Стојановић
Ана Миљковић Павловић

УДК 37.01 Аџић А.
37.03-053.2

Универзитет у Крагујевцу
Факултет педагошких наука у Јагодини
Катедра за друштвено-хуманистичке науке

СЛИКА ДЕТЕТА У ПЕДАГОШКОМ РАДУ НАДЕЖДЕ, ПОТОЊЕ ИГУМАНИЈЕ АНЕ АЏИЋ

Апстракт: Надежда Аџић, ћерка чувеног педагога Сретена Аџића, својим преданим животом и радом у Дечјем хранилишту „Богдај” у Битољу, касније у Трстенику, свакако је заслужила да буде предмет педагошке промисли. Њен педагошки рад почиње школске 1929/1930. године, када Надежда предаје Декоративно цртање у „Нижој и продуженој женској занатској школи” у Београду. Следеће године прелази у Дечје забавиште Добротворног друштва „Мајка Јевросима”, где ради као васпитачица. На позив владике охридског и жичког Николаја Велимировића, године 1935, она почиње свој добротворни рад у Битољу и касније у Трстенику.

У овом раду коришћена је дескриптивна метода и поступак анализе садржаја, са циљем да се утврди како је Надежда, потоња игуманија Ана, перципирала децу у свом педагошком раду. Како бисмо разумели услове који ће одредити њен живот, приказаћемо укратко њен живот и школовање, укупан педагошки рад и слику детета какву налазимо у Надеждиним белешкама. У закључним разматрањима осврнућемо се на васпитне вредности које су карактерисале њен укупни допринос васпитању деце, у крајње изазовним годинама српске историје.

Кључне речи: дете, лик детета, васпитање, дечје хранилиште.

Увод

Надежда још као дете расте у педагошки обликованој средини, у породици коју карактерише дух патријархалне средине, али савремених вредности. Велики део детињства проводи у тадашњој Мушкој учитељској школи јагодинској, коју води њен отац, велики педагог, мислилац, научник и нада све практичар – Сретен Аџић. Ученици школе њу и њеног брата од милоште зову бата и сека, што осликава породични, свепрожимајући дух најдубљег поштовања (Чутура, Јовановић 2018). Из њених бележака видимо да је још

као девојка показивала интересовање да децу, бележећи анегдоте којима описује аутентичан лик детета (Сестринство манастира Враћевшница, Ђорђевић 2003).

Слика детета се мењала кроз историју људског друштва, од потпуно „невидљиве” друштвене категорије (Ариес 1989), универзалне слике безбрижног и невиног дечијег лика (Кон 1991: 104), некомпетентног, незрелог, бића „у настајању” (Хоган 2006, према Враћешевевић 2011: 198), до савремене слике детета које има препознатљиву друштвену улогу, као активни учесник у друштвеном животу (Фриман 1998). Сliku детета из перспективе Надежде, потоње игуманије Ане, морамо посматрати у историјском контексту Србије у првој половини XX века. Тадашња Србија се суочава са огромним изазовима на плану политичких, економских и друштвених промена. Покушава да се избори са великим сиромаштвом, ратним губицима и страдањима, неписменошћу великог дела становништва, изразитом нестабилношћу на плану унутрашње и спољашње политике. У таквој друштвеној атмосфери Српска православна црква покушава да задржи извесну стабилност међу становништвом и врши значајан утицај не само духовног, већ и просветитељског, па и политичког карактера (Ђирић 2012: 130). На основу овога можемо препознати незаобилазни утицај хришћанских вредности у свакодневном животу тадањег становништва Србије.

Послужићемо се „антрополошким схватањем васпитања” (Недовић 1998: 87), како се иначе тумачи одређење васпитања по Сретену Ацићу, који је ову друштвену делатност описао као „највишу људску делатност, божанску и својствену искључиво људској врсти” (Миљковић-Павловић 2018: 135), са циљем развијања највиших људских особина специфичних за сваког васпитаника као личност, односно човека којег одликују сасвим специфични потенцијали и ограничења (Ацић 1998: 7).

Дете из „Богдаја”.
Снимила Надежда Ацић, око 1939.

У „златном добу српске демократије” (Аврамовић 2005: 173), под вођством краља Петра Првог Карађорђевића, Србија с краја XIX и почетка XX века показује између осталог и велико интересовање за васпитање и образовање деце и омладине. Отварају се бројне васпитно-образовне институције, педагошка мисао тежи тада савременим научним утицајима западне Европе, наше педагошко деловање постаје све више научно утемељено, а све то доприноси утиску рађања просвећеног друштва (Петровић, Добросављевић, Симић 2019). Читава прва деценија XX века се може тако описати. Нажалост, 1912. године почињу балкански ратови, па потом следе Први и Други светски рат и све ће то резултирати кризом или стагнацијом педагошког деловања у Србији. Тада СПЦ покушава да допринесе умањењу негативних политичко-друштвених последица на подмладак, а један од таквих покушаја је управо Дечије хранилиште „Богдај” у Битољу.

Живот и рад Надежде, потоње игуманије Ане Ацић

Надежда Ацић рођена је 1900. године у Београду, где проводи своје прве године живота, да би се са мајком Милевом, оцем Сретеном и братом Милованом убрзо преселила у Јагодину. Васпитавана у духу хришћанских и патријархалних начела, провела је безбрижно детињство обележено игром, откривањем, сазнавањем свега што представља њену природну и друштвену средину. У топлом и љубављу оплемењеном породичном дому, иако болешљивог здравственог стања, она гради своју представу о животу на један непосредан, активан начин, под будним и педагошки брижљиво одмереним приступом својих родитеља (Ђорђевић 2005).

Прва три разреда основне школе Надежда завршава у Јагодини, а четврти разред завршава у Београду школске 1912/13. године. Са прекиди-ма у току ратних година, школовање наставља у „реномираном школском заводу 'Света Марија' у Турну Северину, у Румунији, где се васпитава по монашком реду” (Ђорђевић 2005: 98). У Првом светском рату њен брат Милован је нестao, што оставља неизбрисив траг губитка на целу породицу Ацић. Коначну потврду о његовом страдању Надежда, тада већ игуманија манастира Враћевшница, часна мати Ана, добија тек 1950. године (Чутура, Јовановић 2018: 99).

Жељна знања, практичних животних вештина и професионалне вокације, она изражава незадовољство што је отац „[...] ни на шта боље није упутио” (Сестринство манастира Враћевшница, Ђорђевић 2003: 39). Тај „пропуст” заједно превазилазе када Надежда уписује Школу за примену декоративне уметности у Београду, 1926. године. Тамо постиже одличан успех и

Деца из „Богдаја” у игри. У позадини се види бунар свете воде посвећен Св. Николи. Снимила Надежда Ацић, око 1939.

ангажовање и своје прве кораке педагошког рада Надежда Ацић чини управо у „Нижој и продуженој женској занатској школи” у Београду, школске 1929/30, где предаје Декоративно цртање. Следеће школске године наставља рад као васпитачица у деčјем забавишту Добротворног друштва „Мајка Јевросима”(Сестринство манастира Враћевшница, Ђорђевић 2003). Крајем 1920-их година, Надежда одлази у Женеву, на позив своје посестрима Марије Зернов, где завршава кратку школу социјалног рада (Исто: 97).

Потом за Надежду наступају тешке године живота – 1932. године губи мајку, а потом и оца, који се након тешке болести упокојио децембра 1933.

Надежда остаје ангажована у добротворном раду при Дому Св. Ане, где живи по строгим монашким начелима. Из неутољене жеље да укаже милост и помоћ онима којима је то потребно, она се сели у Дом за напуштену децу у Поп Стојановој улици, а 1934. године се придружује Цркви Покрова Пресвете Богородице, где наставља свој богоугодан рад. Паралелно са тим ангажовањем, она подржава и рад Друштва „Мајка Јевросима” које ради на збрињавању и пружању подршке угроженој, сиромашној и болесној сирочади и породицама. Поред материјалне помоћи, организује и низ предавања на којима се грађанство из нижих слојева упознаје са значајем адекватног неговања деце, здравих породичних односа, духовном праксом и другим аспектима неопходним за успешан живот. Посебну пажњу посвећује мајкама и организује читав низ предавања намењених њима. У овај циклус предавања укључује виђеније људе тадашње интелектуалне елите Београда (Исто 2003: 100). Води исцрпну документацију о свом раду и сваки допринос добротвора бележи и велича са искреном захвалношћу. Готово је заразно то осећање милосрђа којим Надежда неуморно трага за породицама којима је потребна социјална помоћ. Неизмерно сензибилна, она дели све њихове боли и радости, савршено виспрана да уочи и препозна њихове потребе, чак и онда када их ни они нису свесни. Са најдубљим поштовањем она описује њихове недаће у својим белешкама и са невероватним организаторским способностима их разрешава, било да су у питању потрепштине попут хране, одеће, обуће и лекова, било потребе за запослењем родитеља, школовањем детета, игром и играчкама или духовном праксом православног хришћанства.

Управо ту она упознаје свог духовног учитеља и искреног пријатеља, владику Николаја Велимировића, који је позива да пође са њим у Битољ. Ту почињу најплодније године њеног служења. Заједно отварају Дечје хранилиште за сиромашну децу „Богдај”, у празној кући купљеној од турског паше, а коју је Надежда опремила неуморним радом и са дубоком радошћу своје душе. Веома брзо Хранилиште почиње да живи, пристиже помоћ са свих страна, од мештана, пријатеља и породице из Београда, околних манастира и, наравно, уз огромну подршку самог Владике. Хранилиште најпре прима свега четворо деце, да би на крају бројало око стотину. О преданости којом се сестра Надежда ангажује у „Богдају” сведочи и чињеница да се одриче своје плате и та средства преусмерава на опремање Хранилишта. „Богдај” је био екстерналног типа, што значи да су деца ту боравила када нису била у школи или ангажована на неким кућним пословима у породици, али су зато млађа деца боравила нешто дуже. У складу са тренутним средствима, деца су имала један или два obroка. Временом, како су се стварали услови, у Хранилишту су се организовали и одређени васпитни садржаји. Деца су била ангажована у воћњаку и башти, који су накнадно припојени Хранилишту.

Деца Дечијег хранилишта у Трстенику са васпитачицом – сестром Маријом Вујичић, касније монахињом Макрином. Снимила Надежда Ацић, 1944.

Женска деца су се подучавала ручном раду, а дечаци занатима. По потреби, она деца која из разних разлога нису похађала школу описмењавала су се, а сва су деца недељом посећивала цркву и учила се црквеном појању и молитвама. Са децом је радио тим који су чинили ђакон из оближње Цркве Св. Димитрија, неколико искушеница и монахиња Сара, која је пребачена у „Богдај” као стручњак за рад са децом. По казивању Надежде Ацић, велики део времена деца су проводила у слободној игри у дворишту Хранилишта.

Када је Краљевина Југославија, након бомбардовања, ушла у Други светски рат, Бугари освајају Битољ, а сестра Надежда са другим сестрама и монахињама одлази у Србију. По благослову владике Николаја, она 1942. године отвара хранилиште „Свети Никола” у Трстенику (Сестринство манастира Враћевшница, Ђорђевић 2003).

Хранилиште је незванично почело са радом још 1941. и било је интернатског типа. Суочавало се са истим проблемима као и „Богдај”, првенствено са веома оскудним материјалним средствима. Касније се ово хранилиште потпомаже платом сестре Наде и других црквењака, као и средствима из

оближњег манастира Љубостиња. Надеждин подвижнички рад на опскрбљивању Хранилишта потребним средствима пример је поклоничког и несебичног давања, те се и мештани, „заражени” том милошћу, свесрдно укључују у опремање Хранилишта. Иако немамо њене личне белешке из овог периода, наилазимо на податке да су се деца и овде учила моралном животу, црквеном појању и богослужењу (Сестринство манастира Враћевшница, Ђорђевић 2003: 142). Једно кратко време, након Другог светског рата, здрава деца бивају преузета од стране власти, а Хранилиште постаје место збрињавања деце са развојним потешкоћама. Сестра Надежда, у намери да одоли потешкоћама са којима се суочава, наставља са радом још годину дана, али убрзо препознаје да је тој деци ипак потребна стручна помоћ дефектолога. Хранилиште се 1947. године званично и затвара.

Године 1948. Надежда Аџић добија монашко име Ана. Монашки чин добија у манастиру Сретење на Овчару, по благослову епископа жичког Викентија, а замонашио је јеромонах Макарије у присуству сестре Текле из манастира Св. Јован. Ту се не задржава дуго и убрзо прелази у манастир Враћевшницу где, као игуманија, проводи остатак свог живота (Сестринство манастира Враћевшница, Ђорђевић 2003: 142–144).

Овај сведени приказ живота и рада Надежде, потоње игуманије Ане, био је неопходан како бисмо схватили њену историјску, друштвену и духовну перспективу поимања како њене сопствене улоге у раду са децом, тако и призму кроз коју је деци приступала.

Слика о детету из перспективе Надежде, потоње игуманије Ане

На основу анализе њених записа, видимо да је Надежда још у раној младости показивала интересовање за децу и њихов аутентичан дух. Прве записе о деци налазимо још у доба када је она била сасвим млада девојка.

Саму дечју појаву она метафорично описује као „нежне цветове, цвркул небеских птица на земљи” (Сестринство манастира Враћевшница, Ђорђевић 2003: 71). Из тога произлази сензибилитет којим перципира децу као неодвојиви израз чисте природе. У тој метафори природе запажамо интересантну повезаност са метафором којом се служи и њен отац, Сретен Аџић, који двориште Мушке учитељске школе јагодинске описује као „ливаницу вечности” (Чутура, Јовановић 2018: 8). У белешкама насталим током боравка у Врњцима, где проводи лета са својом породицом, Надежда записује анегдоте којима изражава дивљење према дечјој радозналости, смелости,

духовитости, виспренности, способности за емпатију, али и патњи, усамљености, неразумевању и запостављању. Она саосећа и немо критикује непознавање детета као аутентичног бића, сасвим специфичних потреба за игром, радошћу, љубављу, припадањем и поштовањем.

Вођена речима Светог писма, она је делила уверење да је само онима који деле истински дечји дух обећано Царство небеско, па отуда вероватно и њено интересовање за децу. Први сусрет са децом у цркви Надежда је имала у манастиру Хопово 1924. године, где је са пуном знатижељом пратила и посматрала групу деце без родитељског старања. Симптоматична потреба за мајком коју су та деца испољавала нагнала је на уверење, које је касније поделила са Милицом Милеташки, да је „[...] најбоље увек са децом поступа ти као најидеалнија мајка. Гласом, стрпљењем и другим трудом [...] отвори ћемо врата њихових срдаца” (Ђорђевић 2003: 99).

Препознајући децу као изворне филозофе, показивала је сензибилитет за феномене којима она откривају свет. Тако, у њеним белешкама проналазимо промишљања и запажања о феноменима као што су ватра, молитва, сат, сладолед, расне разлике и слично. Очарана пластичношћу дечјег резоновања, често у својим записима осликава њихову радозналост, упитаност, закључке које изводе на основу непосредно датог, али пре свега налазимо на примере којима илуструје њихову тежњу за сазнавањем, откривањем, признањем и активним учешћем у свету који их окружује.

Свесна значаја радног васпитања, као начина активне партиципације деце у свету, који једнако припада и њима колико и одраслима, она често описује децу како учествују у кућним пословима, пословима у пољу, друштвеним, верским и породичним догађањима. Вођена увидима о овом аспекту васпитања, које је бележила у раној младости, она уводи дежурство у „Богдају” (вероватно и у Трстенику, али немамо записе који то потврђују) и примећује да „све ово код њих изазива радост и још већу вољу за рад” (Исто: 199).

Моралном васпитању, што је и очекивано, придаје посебан значај. То закључујемо на основу бројности дневничких бележака у којима описује децу управо у овом сегменту њихове личности. Иако децу велича у скромности, примерености, преданости и пожртвовању, смерности, одговорности и послушности, она у неколико наврата бележи ситуације у којима деца испољавају оправдан пркос и домишљатост у неговању међуљудских односа. Од деце не тражи слепу послушност, али послушност као вредност често наводи када описује децу у „Богдају” и „Св. Николи”. Препознала је дечју склоност ка реду и организацији, дивила се када укажу предност другоме, испоље несебичност и добронамерност. Ауторитет, који се да „пронаћи само

Деца Дечијег хранилишта у Трстенику са васпитачицама.
Снимила Надежда Ацић, око 1944.

кажи како изгледа” (Исто: 72), знала је да се гради само онда када говоримо језиком који деца најбоље разумеју, а то је језик игре, топлине и стрпљења. Супротстављала се физичкој казни, застрашивању и лагању деци, тражећи да се са њима разговара као са компетентним саговорницима, који свет „разумеју душом”. Велики део моралног васпитања она је црпала из хришћанског учења и праксе, у којој су деца учествовала свакодневно и спонтано, као израз изворне потребе, а не присиле или обавезе.

На основу васпитних садржаја које сестра Надежда описује можемо чак говорити и о естетском развоју и развоју креативности. У „Богдају” су се женска деца подучавала ручном раду, сва деца цртању, хорском певању и народним играма, читале су им се песме, па чак и свирале гусле. Она је исправно препознала да деци није довољна црквена литература, јер је не разумеју у потпуности, па је трагала за адекватном дечјом књижевношћу. Колико год је то тада било изазовно и тешко, успела је да из Београда набави оскудни фонд дечје литературе. Да није препознала дечји капацитет за креативност вероватно не би улагала напор да их оплемени уметничким садржајима.

На крају крајева, и сама је имала уметничко образовање и склоности. То надахнуће препознајемо и у следећим њеним речима, којима описује један од хорских дечјих наступа: „Дрхтало је срце од радости пресилне и све је ишло толико сложено и једнодушно. Деца су стајала као дивна слика” (Сестринство манастира Враћевшница, Ђорђевић 2003: 174).

Свесна значаја игре за дечји развој, она је помно прати и описује у пуноћи доживљаја, који пре свега изазива радост, чисту и неискварену снагу припадања и повезаности са вршњацима, али и пружа прилику да деца на непосредан начин долазе до сазнања и откривања у неспутаној игри. Ево како она описује децу у игри: „Лица њихова су сретна, сви су живи, трче уз брдо, вуку саонице за собом, спуштају се низ глатку површину падине, а лица се сва сијају срећом” (Сестринство манастира Враћевшница, Ђорђевић 2003: 54). Чак и у „Богдају” деца су имала посебно игралиште, које су по свом нахођењу уређивала и у коме су се „по читаве дане играла” (Исто: 218).

Неизмерно је дирљива радост и милина којом говори о деци и та се константа проналази у готово свакој њеној мисли упућеној деци. Тешко је издвојити запис који то у потпуности осликава, али ево неколико речи у којима се та немерљива љубав препознаје: „Гле, колико ми посташе блиска ова деца коју не знадох и беху ми туђа и далека. Не могах им рећи: С Богом, застаде ми нека кнедла у грлу”(Исто: 201).

Закључна разматрања

Надежда, потоња игуманија Ана Ацић, иако није била педагог по вокацији па се не може говорити са прецизним одређењем, у ужем смислу, о њеном педагошком раду, имала је изузетно висок степен педагошке сензибилности. Њена имплицитна педагогија широког је опуса и надамце извире из велике љубави и дивљења према детету као феномену. Васпитање, као појам и пракса, било је њено природно окружење од најранијих дана. Како је једном приликом и сам Николај Велимировић истакао, у речима којима се обраћао управи Мушке учитељске школе у Јагодини, 1939. године: „Она је сва запојена духом Јеванђељске службе, што јој даје више светлости и снаге него што би јој могле дати све западне педагогије [...] У добром васпитању је разлог тога. Зато саветујем свима да дођу у Битољ и виде живи споменик покојном Сретену Ацићу” (Сестринство манастира Враћевшница, Ђорђевић 2003: 139).

Овај евидентни јаз између званичне педагошке праксе и цркве препознаје се и у одлуци коју су Нада и владика Николај заједнички донели – да

одбију подношење Годишњег извештаја о раду Дечјег хранилишта „Богдај” тадашњем Министарству просвете (Исто: 207). Разлог може бити историјског карактера, јер су то године у којима тадашња Краљевина Југославија и црква негују затегнуте односе, између осталог и због тзв. „конкордатске кризе” (Гирић 2012: 136), а може бити и одсуство било каквог учешћа просветних власти у виду подршке пројектима овог типа. „Богдај” у Битољу и хранилиште „Св. Никола” у Трстенику били су заједнички пројекат Николаја Велимировића и Надежде Аџић. Иако је он, као патрон и оснивач, са великом љубављу и страшћу покренуо и пратио реализацију идејног пројекта Хранилишта, Надино залагање, умење и несебична, потпуна преданост, били су одлучујућа комбинација која је овом пројекту дала живот и снагу.

Иако о њеном укупном раду нисмо овде изложили све и верујемо да много тога још није откривено, можемо закључити да је била трагалац за „Духом истине”, како и сама себе описује (Сестринство манастира Враћевшница, Ђорђевић 2003: 108). Као таква, тежила је суштини ствари и зато је важно да када говоримо о слици детета коју Надежда у својим бележницама описује узмемо у обзир историјски моменат, тадашње прилике друштвено-политичког карактера у Србији и, свакако, њен хришћански сензибилитет. Све то заједно описује дете скромног, смерног, захвалношћу оријентисаног лика, чија је основна експресија чистота духа и есенцијална радост постојања. На данашњим поколењима је да те вредности оснаже или, пак, поново успоставе јер може бити да смо их негде изгубили.

ЛИТЕРАТУРА

- Аврамовић (2005): Зоран Аврамовић, *Два века образовања у Србији: образовне и васпитне идеје и личности у Србији од 1804. до 2004.* Београд: Институт за педагошка истраживања.
- Ариес (1989): Филип Ариес, *Векови детињства*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Аџић (1998): Сретен Аџић, *Васпитачеве забелешке*, Јагодина: Учитељски факултет.
- Враћешевић (2011): Јелена Враћешевић, *Право детета на партиципацију – развојно психолошки аспекти, Иновације у настави – часопис за савремену наставу*, 24(3), 96–105.
- Ђорђевић (2005): Оливер Ђорђевић, *Детињство Надежде Аџић, потоње високо преподобне мати Ане, игуманије манастира Враћевшница, Корени: часопис за историографију и архивистику*, бр. 3, 95–100. Преузето септембра 2019. са сајта http://www.arhivja.org.rs/images/detinjstvo_igumanija_ana_adzic.pdf.

- Кон (1991): Игор Семјонович Кон, *Дете и култура*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Миљковић Павловић (2018): Ана Миљковић Павловић, Основни педагошки појмови у делима Сретена Аџића, *Узданица*, XV/2, 133–144.
- Недовић (1998): Велизар Недовић, *Педагошки оједи Сретена Аџића*, Јагодина: Учитељски факултет.
- Петровић, Добросављевић, Симић (2019): Јелена Петровић, Даница Добросављевић, Мирјана Симић, Развој школства и педагогије у Србији у првој половини XX века – најзначајнији научни и друштвени утицаји, *Зборник радова Филозофског факултета – Универзитета у Приштини*, 49 (2), 263–281.
- Сестринство манастира Враћевшница, Ђорђевић (2003): Сестринство манастира Враћевшница, Оливер Ђорђевић, *Одабрани записи и преписки Анета Аџић (уш од ње до Божије уодништва)*, Горњи Милановац: Манастир Враћевшница.
- Ђирић (2012), Владимир Ђирић, Однос СПЦ и власти у модерној Србији (1831–2010), *Ком: часопис за религијске науке*, 1(1), 129–153. Преузето септембра 2019. са сајта <http://www.centarkom.rs/wp-content/uploads/2013/01/Odnos-Srpske-pravoslavne-crkve-i-vlasti-u-modernoј-Srbiji-1831-2010.pdf>.
- Фриман (1998): Michael Freeman, The sociology of childhood and children's rights, *The International Journal of Children's Rights*, 6, 433–444. Retrived in September 2019 from <http://ezproxy.nb.rs:2093/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=a334547b-7c79-455b-b357-2b584b92febf%40sdc-v-sessmgr01>
- Чутура, Јовановић (2018): Илијана Чутура, Виолета Јовановић, *На Ливадици вечности: Од Учитељске школе до Факултета педагошких наука у Јајодини (1898–2018)*, Јагодина: Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу.

Biljana Stojanović
Ana Miljković Pavlović
University of Kragujevac
Faculty of Education in Jagodina

PICTURE OF A CHILD IN THE DIARIES OF NADEŽDA, FUTURE ABBESS ANA ADŽIĆ

Summary: Charitable work of Nadežda Adžić, daughter of the famous Serbian pedagogist Sreten Adžić, at the Children's food providing centre "Bogdaj" in Bitolj, as well as in Trstenik, deserves to be considered from the pedagogical point of view. She started her pedagogical work in 1929/1930 in the "Craft school for girls" in Belgrade, where she teaches Decorative drawing. The next year, she moves to the Kindergarten of the Charitable society "Majka Jevrosima" and works as a teacher. In 1935, on the episcopus Nikolaj Velimirović's suggestion, she starts her charitable work in Bitolj, then in Trstenik.

The goal of this paper is to examine Nadežda's attitude towards children and their education; descriptive research and content analysis methods were used. In order to explain the circumstances that had determined her future, the paper gives a short overview of her life and education, her educational work and attitude towards children. Educational values which characterized her contribution to children education, during a difficult period in Serbian history, are analysed in the conclusion paragraph.

Keywords: child, picture of child, education, children's food providing centre.